

ní příslušníky SNB bylo záležitostí, na kterou si všichni postupně zvykali. V září 1988 jsme v Brně zorganizovali podpisovou akci za zpětné přejmenování tehdejší třídy Vítězství na Masarykovu třídu – i to byl způsob, jak zbavovat lidi strachu; nasbírali jsme tehdy přes devět set podpisů brněnských občanů, což byl na tehdejší poměry značný počet. V Praze vydal v říjnu 1988 výbor Masarykovy společnosti k sedmdesátému výročí vzniku Československé republiky slavnostní prohlášení, které vysílala i Svobodná Evropa.

Během listopadových dní 1989 vydala Masarykova společnost dvě prohlášení, první společně se Sdružením TGM, druhé samostatně. Členové Masarykovy společnosti se v té době aktivně podíleli na veškerém dění. Samostatně uspořádali 20. prosince 1989 v Melantrichu veřejnou schůzi, která se usnesla na třech požadavcích: obnovení Ústavu T.G.Masaryka, obnovení tzv. lex Stránský z roku 1934 („T.G.Masaryk se zasloužil o stát“) a postavení pomníku TGM na Pražském hradě. První z těchto požadavků byl splněn již 4. ledna 1990, kdy prezident republiky Václav Havel jmenoval dr. Karla Kučeru ředitelem Ústavu T.G.Masaryka; po brzké smrti Karla Kučery se stal ředitelem Ústavu docent Jaroslav Opat, který dokázal tento ústav přes všechny překážky rozvíjet až do dnešních dnů. Také pamětní deska s textem zmíněného zákona se objevila v parlamentě již počátkem roku 1990. Jen třetí požadavek zůstal nesplněn – ani na Hradě, ani jinde v centru Prahy dosud žádný Masarykův pomník nestojí.

Pak – od roku 1990 – začal již normální chod Masarykovy společnosti. Museli jsme se rozloučit s některými členy, kteří do Společnosti vstoupili právě proto, že byla jakousi opoziční aktivitou. Přišli však členové noví, vznikaly

nové pobočky. Bohatou činností současné Masarykovy společnosti dosvědčí i zprávy, které si vyslechneme v dalším průběhu tohoto shromáždění.

Mně nezbývá než závěrem říci pár hodnotících slov k stručné zprávě o obnovování Masarykovy společnosti, kterou jsem zde předložil. Masaryk byl, je a zůstane pro naši společnost symbolem demokracie, tolerance a slušnosti ve veřejném životě. Proto byla jeho památka potlačována nacisty i komunisty. Proto se ale jak za nacistické okupace, tak za komunistického režimu stával Masaryk oporou pro všechny, kteří věřili v uvedené hodnoty a usilovali o ně. To se samozřejmě týká i těch, kteří se podíleli na obnovování Masarykovy společnosti. Nelze přeceňovat podíl této společnosti na konečném svržení komunistického režimu. Byla však jednou z aktivit, které k němu přispěly. Dovolte mi tedy, ač k tomu nemám žádné pověření, abych všem, kteří se na obnovování Masarykovy společnosti podíleli, upřímně poděkoval. Zvláště bych rád s vděčností připomněl dvě osobnosti, které již nejsou mezi námi: dr. Karla Kučeru a Jožku Podsedníka.

Dnes máme svobodnou společnost, ale zdaleka ne společnost dokonalou. Masaryk kdysi řekl, že skutečnou demokracii mohou vytvořit jen opravdoví demokraté. A to platí i dnes. Masarykova společnost musí ve své činnosti pokračovat nejen proto, že Masaryk je historická osobnost, na kterou se nesmí zapomínat, ale především proto, že naše republika Masaryka jako rádce a jako příklad stále potřebuje.

Jaroslav Mezník

*Písemná verze projevu proneseného ex abrupto
na slavnostním valném shromáždění Masarykovy společnosti
9. března 1996*

Zpráva o činnosti Ústavu T.G.Masaryka a Masarykova ústavu AV ČR za rok 1995

V minulém roce došlo v existenci Ústavu TGM k podstatné změně: dnem 1. dubna 1995 byl rozhodnutím Akademického sněmu zřízen Masarykův ústav AV ČR a byl začleněn do soustavy akademických ústavů. Vznikla tak paralelní instituce k dosavadnímu ÚTGM, která převzala většinu úkolů stanovených Masarykovou zakládací listinou z roku 1932. Byla tím *v rámci možností* vyřešena permanentní existenční krize, která ÚTGM provázela nepřetržitě od jeho obnovení v lednu 1990. Nový ústav získal prostřednictvím Akademie věd přímou vazbu na státní rozpočet a tím i možnost čerpat výdaje na běžný provoz pracoviště z tohoto zdroje. Náš dík patří vedení Akademie, že byla tato organizační struktura realizována. ÚTGM jakožto nadace založená prezidentem Masarykem nepřestává pochopitelně existovat a nadále si ponechává některé ze svých dřívějších aktivit, především nakladatelskou péči o vydávání Masarykových Sebraných spisů a jiných publikací z okruhu svých zájmů. Majetkem nadace zůstává také Masarykův archiv a knihovna. Kuratorium jako správní orgán nadace však uzavřelo s Akademií věd smlouvu, podle níž se tento majetek svěruje do časově neomezeného užívání novému akademickému ústavu s přesně vymezenými závazky a s možností obnovy původního

stavu, pokud by se situace Ústavu v budoucnu vyřešila přijatelnějším způsobem.

Vzhledem k tomu, že činnost ÚTGM jako nadace se úzce prolíná s aktivitou akademického Masarykova ústavu, na němž ovšem nyní spočívá hlavní tíha řešených úkolů, dovolte mi, abych se po dohodě s ředitelem doc. Opatem zmínil o některých hlavních výsledcích činnosti obou institucí bez rozlišení jejich podílu.

Hlavním úkolem i v uplynulém roce byla práce na přípravě kritického vydání *Sebraných spisů T.G.Masaryka*. Byl vytištěn první svazek spisu *Rusko a Evropa*, do tisku byl připraven svazek třetí a pokračovalo se na přípravě druhého svazku. S veřejnou prezentací celého díla se počítá v druhé polovině tohoto roku. Paralelně probíhaly práce na přípravě dalších děl z řady *Sebraných spisů*, a to: *Cesta demokracie*, svazek IV, dále *Přednášky a studie z filozofie, historie a estetiky* a konečně *Základové konkrétné logiky* (česká verze), přičemž byl dokončen český překlad rozšířené německé verze této knihy. I tyto svazky by měly zčásti vyjít v letošním roce.

Z ostatní publikační činnosti můžeme uvést tyto tituly:

1. díl *Korespondence Setona-Watsona s Čechy a Slováky* (2. díl připraven do tisku);